

Asia: STM070:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain 15 ja 20 §:n muuttamisesta sekä 20 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Henkilöstön mitoittaminen

Vastaako esitysluonnoksessa ehdotettu määrittely mitoitukseen laskettavista henkilöstöryhmistä asiakkaiden ja toiminnan tarpeita?

Kyllä.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että henkilöstön työnjakoa selkiytetään muun muassa tukipalvelujen osalta. Onko esitysluonnoksessa ehdotettu työnjako välittömän asiakastyön ja välillisen tukipalvelutyön osalta asianmukainen vai olisiko sitä tarpeen muuttaa jollakin tavoin?

Kyllä.

Kertooko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus luotettavalla tavalla mitoituksen toteutumisesta?

Kyllä.

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus mielestänne käytännössä toimiva?

Kyllä.

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu siirtymäaika näkemyksenne mukaan sopiva 0,7 mitoituksen toteuttamiseen?

Ei. Ks. kohta Muita huomioita.

Miten riittävä henkilöstön saatavuus voidaan turvata?

Ks. kohta Muita huomioita.

Toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) kansallinen arviointi- ja seurantamittaristo

Mitä RAI:n käyttöön otossa tulee ottaa huomioon?

Ks. kohta Muita huomioita.

Miten näkemyksenne mukaan RAI-järjestelmän kautta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää palvelujen järjestämisessä ja/tai tuotannossa?

Ei kantaa.

Sisältyykö RAI:n käyttöön joitakin riskejä tai haasteita?

Ei asiantuntemusta.

Onko mielestänne olemassa jokin muu / joitakin muita mittaristoja, jotka vastaisivat asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) arviointiin ja seurantaan paremmin kuin RAI-mittaristo?

Ei asiantuntemusta.

Muita huomioita

Mitä muuta haluatte tuoda esiin?

Ikävihreät pitää suurinta osaa työryhmän ehdotuksista onnistuneina. Erityisesti tällaisia ovat henkilöstömitoituksen 0,5 ja myöhemmin 0,7 säätäminen lain tasolla, selkeä määrittely mitoitukseen laskettavista henkilöstöryhmistä ja hoitoisuuden määrittely yksikäsitteisen, kaikissa hoivayksiköissä sovellettavan RAI-menettelyn mukaisesti.

Mitoitukseen laskettavien henkilöstöryhmien osalta Ikävihreät pitää huolestuttavana vääränsuuntaista kehitystä: laitoksissa, palvelukeskuksissa ja sairaaloissa on vähennetty avus-tavaa henkilökuntaa niin siivouksen, ruokailun kuin hallinnollisten tehtävien puolella. Avus-tavaa henkilökuntaa on vähennetty ilmeisesti tuottavuussyistä, vaikka alalle koulutettua avustavaa henkilökuntaa on riittämiin työttömänä ja tarve hoiva-alan yksiköissä on ilmeisen suuri.

Ikävihreät on lisäksi huolissaan ehdotuksesta siirtää korkeamman henkilöstömitoituksen 0,7 voimaantulo 1.4.2023 saakka.

Työryhmä on käynyt huolellisesti läpi nyt käytettävissä olevat hoitaja- ja muut henkilöstö-resurssit ja päätenyt siihen, että hoitajia tarvittaisiin lisää n. 4400. Viivästetty voimaantuloaika perustuu juuri tuohon tämän hetken ”hoitajapulaan” ja lisääntynyttä tarvittaisiin koulutukseen, henkilöstön hankkimiseen ulkomailta ja muille aloille siirtyneiden hoitajien houkuttelemiseen takaisin alalle.

Lukua 4400 on julkisuudessa toisteltu jatkuvasti ja sen on nähty estävän mitoituksen nopeamman käyttöönoton. Toisaalta työryhmä toteaa itse seikkoja, jotka viittaisivat mahdollisuuteen toteuttaa mitoitus 0,7 nopeamminkin. Yksi tällainen on, että 22 prosenttia yksiköistä ylittää tuon mitoituksen jo vuonna 2018. Toinen seikka on työttöminä työnhakijoina olevien hoitajien suuri määrä: vähintään

11 200 lähihoitajaa ja 2700 sairaanhoitajaa. Yhteensä siis 13 900 hoitajaa, johon nähden 4400 on alle kolmannes.

Keinoja hoitajien houkuttelemiseksi pysymään alalla ja siirtymään takaisin sille voisivat olla esimerkiksi johtamiseen ja työolosuhteisiin liittyvät parannukset ja ennen kaikkea palkkatason korottaminen.

Ikävihreät ehdottaakin henkilöstömitoituksen 0,7 voimaantulolle nopeampaa aikataulua. Keinoja voisivat olla porrastettu voimaantulo – hyppäys 0,5:stä 0,7:ään tarkoittaa joka ta-pauksessa henkilöstömäärän 40 prosentin lisäystä yhdessä yössä, jos yksikkö päättää käyttää loppuun saakka oikeuden soveltaa mitoitus 0,5. Mitoitus voisi nousta esimerkiksi 0,6:een vuoden 2021 loppuun mennessä ja sitten 0,7:ään vuoden 2022 loppuun tai ehdotettuun 1.4.2023 mennessä.

Toinen keino nopeuttaa mitoituksen 0,7 käyttöönottoa voisi olla tuon arvon säätäminen tu-levaksi voimaan lain tullessa voimaan vuoden 2020 syksystä alkaen ja antamalla joko alue-hallintovirastolle tai THL:lle valtuus myöntää perustellusta syystä poikkeuslupa tai jatkoaika niille yksiköille, jotka eivät pysty toteuttamaan mitoitus heti lain tullessa voimaan. Uskomme tällaisen menettelyn ja poikkeuslupien julkisuuden haastavan ainakin suurimmat hoivaketjut toteuttamaan 0,7 mitoituksen hyvissä ajoin ennen viimeistä määräpäivää.

RAI-mittariston käytön voimaantulon siirtäminen kevääseen 2023 lienee kuitenkin perus-teltua, vaikka sen siirto ihan noin kauas tuskin on välttämätöntä.

Lopuksi Ikävihreät yhtyy työryhmän huoleen kotihoidon hoitajamitoituksen riittävydestä laitoshoidon mitoitus korotettaessa.

Reino Veikko Lampinen

Lausunnonantaja: Ikävihreät ry. Allekirjoittajat varapuheenjohtaja Yrjö Ala-Paavola ja sihteeri Reino Lampinen.